

A GVH kiemelkedően tette a dolgát a magyarországi versenykultúra kiépítésekor

Interjú Neelie Kroesszal, az unió versenyügyi biztosával

Németh Géza

Ma Magyarországra látogat Neelie Kroes, az EU versenyügyi biztosa, és részt vesz, valamint felszólal a Gazdasági Versenyhivatal által - az uniós csatlakozás óta bekövetkezett versenypolitikai változásokról - rendezett konferencián. Az interjú ebből az alkalomból készült.

- Az unió a 2004. évi csatlakozáskor milyenek minősítette Magyarország versenypolitikáját a többi újonnan csatlakozó országhoz, illetve a régi EU-tagállamokhoz képest?

- A Magyarországgal folytatott csatlakozási tárgyalások a versenyfejezet esetében azon az elváráson alapultak, hogy a vállalkozásoknak és a közhivataloknak igazodniuk kell az EU versenypolitikai elveihez. Ezért Magyarországnak biztosítania kellett, hogy a jogi keretek, az adminisztratív erőforrások és különösen a versenyjogi esetek tekintetében mutatkozó jogalkalmazási eredmények már jóval a csatlakozást megelőzően eleget tegyenek a közösségi követelményeknek. Ennek az volt a célja, hogy a magyar vállalkozások képesek legyenek helytállni a csatlakozás után az egységes piacon megvalósuló versenykihívásokkal szemben. A többi csatlakozó országhoz hasonlóan az Európai Bizottság Magyarország csatlakozásra érettségét a versenypolitika vonatkozásában is alaposan vizsgálta. A munkakapcsolat a magyar hatóságokkal kiemelkedően jó volt, és Magyarország a csatlakozás előtt e területen elért komoly felkészültsége lehetővé tette, hogy az ország már az EU tagállamaként jól működjön.

- Az Európai Bizottság megítélése szerint milyen fejlődési utat járt be Magyarország versenypolitikája a csatlakozás óta eltelt öt évben?

- A magyar versenypolitikát mint fontos közpolitikát is úgy határozták meg, hogy az a fogyasztók érdekében a piacok hatékonyabb működését szolgálja. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) is törekszik irányt mutatni és fejleszteni a jogi szabályozást a versenypolitika területén. Példa erre a közjegyzői szolgáltatásokról szóló 2005. évi ajánlások, illetve a versenytörvény módosítása a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal összefüggésben 2008-ban, valamint a tisztességtelen és a versenykorlátozó magatartások tekintetében 2009-ben. A 2004-es csatlakozása óta a GVH jogalkalmazóként aktív szerepet játszik és rendkívül eredményesen járul hozzá az Európai Versenyhálózat (European Competition Network, ECN) sikeres működéséhez. A jogalkalmazásban a hardcore kartellekkel szembeni fellépést prioritásként kezeli a magyar hivatal, emellett az ECN Engedékenységi Modell Program főbb elveivel összhangban hatékony engedékenységi politikát alakított ki. Az elmúlt években több ágazati vizsgálat is készült, amelyek olyan fontos területeket érintettek, mint a mobiltávközlés, a villamos energia és a bankváltás. Végül, de nem utolsósorban aktív tevékenységet folytat a magyarországi versenykultúra fejlesztésében is.

- Véleménye szerint mennyire sikeresek az uniós piacnyitási programok a magyar távközlési piacon, a villamosenergia-szektorban, illetve a gázpiacon?

- A telekommunikációt illetően a piacnyitást követően tovább csökkent a távközlési szolgáltatások díja Magyarországon és jelentősen javult a telefonszolgáltatások elérhetősége is. Innovációs fejlesztések is megvalósultak a szélessávú mobilszolgáltatások bővülésével és az iptv-szolgáltatás magyarországi megjelenésével. Továbbá egyre több piaci szereplő kínálja szolgáltatásait csomagban. A nagyobb választékból, az újdonságokat megjelenítő kínálatból, valamint az olcsóbb termékek és szolgáltatások megjelenéséből származó előnyöket a fogyasztók élvezik.

A gázpiaci nyitás következményeként számos magyar és más, európai energiaszolgáltató verseng a fogyasztókért. A gázimportot végző vállalkozások száma azonban továbbra is csekély, ami a verseny további kibontakozását korlátozza. Újabb gázforrás bevonása azonban jelentősen javíthatná a versenyhelyzetet, és van is olyan konkrét projekt (a Nabucco gázvezeték), amely Magyarország gázbehozatalát javíthatja. A villamosenergia-szektorban a hosszú távú áramvásárlási megállapodások egészen 2008-ig védték a jelentős magyar áramtermelőket a szokványos kereskedelmi kockázatoktól. Ezeknek a vállalatoknak az értékesítési volumenei és az általuk alkalmazott árak nem a versenytársaikhoz viszonyított valós teljesítménytől függtek, hanem az állam garantálta azokat. Ez megakadályozta egyrészt a lehetséges új szállítók piacra lépését, másrészt egy versenyző nagykereskedelmi piac kialakulását, ami egyébként az árak csökkenéséhez vezethetett volna. Ezt a problémát vette figyelembe a bizottság a 2005-2007 között lefolytatott villamosenergia-ágazati vizsgálatában, és ez volt a tárgya a bizottság 2008. júniusi, állami támogatásokkal kapcsolatos döntésének is, amely a hosszú távú áramvásárlási megállapodások 2008 végéig történő folyamatos megszüntetéséről rendelkezett. Ez lényeges lépésnek tekinthető a magyarországi villamosenergia-szektor piacnyitásában, ami a fogyasztók javát és az energiaellátás biztonságát szolgálja.

- A magyar versenyjog mennyire tekinthető EU-konformnak?

- Az EK-szerződés versenyszabályainak alkalmazásáról szóló 1/2003/EK-rendelet 3. cikke úgy rendelkezik, hogy a nemzeti versenyhatóságoknak a közösségi versenyjogot kell alkalmazniuk az olyan megállapodásokra és magatartásokra, amelyek alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására. Ez a szabály jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy az egységes piacon alapvetően egyenértékű versenyfeltételek érvényesüljenek, és egyidejűleg a nemzeti versenyjogoknak az EU versenyszabályaihoz való igazodását is eredményezte. Mindez a tagállamokban - így Magyarországon is - közös elvek kialakulásához vezetett az EK-versenyszabályok alkalmazásában.

- A GVH mennyire tölti be a szerepét? Hogyan értékeli a magyar versenyhatóság munkáját?

- A GVH kiemelkedően végezte a munkáját a magyarországi versenykultúra kiépítésében, ami lényeges, amikor a jogalkalmazási tevékenység még kialakulóban van. Ez teremtette meg a megfelelő alapot ahhoz, hogy Magyarországon hozzák létre az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központját, továbbá lehetővé tette, hogy Magyarország aktív szerepet játsszon az Európai Versenyhálózat munkájában. A GVH-t ambiciózus, kezdeményező jogalkalmazónak

tartják. A GVH-nak a bizottsággal kapcsolatban lévő munkatársai készek a szoros együttműködésre, a munkavégzésben fontos szerepet szánnak a versenyhálózat keretében folyó munkának és közreműködnek a meglévő keretek továbbfejlesztésében is. A GVH jogalkalmazó tevékenységének bizonyos része a szakmai szolgáltatások területére összpontosít. Több döntés is foglalkozott az orvosi tevékenység szabályaival és/vagy bizonyos csoportok - például a jogászok, fogorvosok, könyvvizsgálók és gyógyszerészek - túlzott regisztrációs díjaival. A GVH ugyancsak aktív a kartellek felderítésében, ennek kapcsán ki kell emelni azokat az eredményeket, amelyeket az elektronikus adathordozókon tárolt adatokkal kapcsolatos (Forensic IT) eljárással ért el az utóbbi időszakban.

- Milyen további lépésekre van szükség a magyar versenyjog területén?

- A verseny további élénkítése érdekében végzett teendők között prioritásként kezelendő a villamosenergia-szektor piacnyitásának folytatása. A verseny és a beruházások fokozása érdekében a tulajdonosi szétválasztás végrehajtásával a villamosenergia-szektorban Magyarország kulcsfontosságú reformokat hajtott végre a csatlakozás után, azonban a szétválasztásra vonatkozó intézkedést két évvel később megváltoztatták. Ezenfelül a versenynek nagyobb tere lehet a gáz és a villamos energia kiskereskedelmi piacán, ahol az alternatív szolgáltatókra átváltó fogyasztók aránya egyelőre továbbra is alacsony, különösen a kisvállalkozások és a háztartási fogyasztók körében. Szintén lenne mozgástér Magyarország számára abban, hogy a vállalatok számára juttatott közpénzeket a horizontális támogatás irányába tereljék, és az egyes vállalat- vagy sektorspecifikus támogatásokat a kutatás és fejlesztés finanszírozására fordítsák.

- Milyen irányba lehetne fejleszteni a Gazdasági Versenyhivatal munkáját?

- Véleményem szerint egy ilyen terület az erőfölénnyel való visszaélést érintő jogérvényesítés erősítése (az EK-szerződés 82. cikke vagy az annak megfelelő nemzeti szabály - ez Magyarországon a versenytörvény 21. szakasza).

- A Gazdasági Versenyhivatal és a magyar kormány kapcsolatát illetően hogyan látja, a magyar versenyhatóság kellően független a kormánytól? Az eljárásokon túl a GVH a versenypártolásban és a versenykultúra fejlesztésében megfelelően betölti a szerepét?

- Nagyon fontos, hogy a nemzeti versenyhatóságok független és aktív jogalkalmazói a versenyjognak. Ez természetesen Magyarországra is érvényes. A versenyhatóságoknak mindig van lehetőségük arra, hogy elősegítsék a versenykultúra fejlődését. Ilyen módon az állampolgároknak jobban tudatosulhatnak azok az előnyök, amelyeket a szabad és tisztességes verseny jelent.

- A nagy európai cégek versenyjogi szempontból másként viselkednek az újonnan csatlakozott államokban, mint a régiekben? (A GVH elmarasztalt építőipari cégeket, biztosítókat, valamint bankkártyatársaságokat és ehhez kapcsolódóan bankokat is Magyarországon kartellezésért.)

- Nincs különösebb eltérés az új és régi tagállamok között. A nagyobb piaci szereplők általában az összes tagállamban tevékenykednek, és az unió versenyjogi szabályaival kapcsolatos magatartásuk nem különbözik a régi és az új tagállamok vonatkozásában.

- Jelenleg melyek az EU versenypolitikájának súlypontjai? Ezeket a régi vagy pedig az új tagállamokhoz mérten határozzák meg?

- Jelenleg az elsődleges célunk a válság sikeres leküzdése a gazdaság és különösen a pénzügyi szektor szükségszerű átalakításával. Támogatjuk a tagállamokat abban, hogy a közpénzeket a fenntartható fejlődést és munkahelyteremtést szolgáló beruházások felé irányítsák és biztosítjuk, hogy az egységes piacot ne veszélyeztessék protekcionista intézkedések. Egyidejűleg folytatjuk a harcot a kartellekkel és azon erőfölénnyel való visszaélésekkel szemben, amelyek a leginkább károsak a fogyasztókra nézve. Folytatjuk a fúziók ellenőrzését is, hogy ne gyakoroljanak káros hatást a versenyre. A prioritásainkat úgy állapítjuk meg, hogy az európai fogyasztóknak és vállalkozásoknak a legnagyobb haszna legyen ebből, függetlenül attól, hogy a versenykorlátozó magatartás helyileg hol történik.

- Mennyire közeledtek az új tagországok - különösen Magyarország - az elmúlt öt évben az uniós versenypolitikához?

- Minden új tagállam jelentős erőfeszítéseket tett azért, hogy megfeleljen az uniós versenyszabályoknak. Valamennyi EU-tagállam versenyhatóságát, valamint a bizottságot magában foglaló Európai Versenyhálózat keretében megvalósult jogalkalmazás jelentősen növekedett az elmúlt években. A nemzeti versenyhatóságok, beleértve az új tagállamokét is, e versenyhálózat aktív végrehajtói és hozzájárulói lettek.

- Az EU mely területeken hozza fedésbe a versenypolitikát és a fogyasztóvédelmet? Mi a helyzet e területen a legutóbb csatlakozott tagállamokban? Hasznos - ahogy Magyarországon is -, ha a versenyhatóság foglalkozik a versenyt érdemben érintő fogyasztóvédelmi ügyekkel?

- A fogyasztóvédelemnek és a versenypolitikának mint közpolitikáknak hasonlóak a céljai, vagyis hogy a piacok működéséből származó haszon a fogyasztóknál jelentkezzen. Általában a fogyasztóvédelmi kérdések sokkal közvetlenebbek, rendszerint a fogyasztók és az eladók közötti egyes szerződésekre vonatkoznak. A versenypolitika ezzel szemben a piac működésének egészével foglalkozik. A kérdés az, hogy van-e olyan piaci magatartás, amely csökkenti annak hatékonyságát és azon képességét, hogy a fogyasztók számára a legjobb eredményt hozza. Minden tagállamban a kormányok hatásköre annak meghatározása, hogy milyen formában alkalmazzák a fogyasztóvédelmet és a versenypolitikát. Ugyanakkor származhatnak előnyök abból, ha egy hatósághoz kerül a két funkció és ez lehetővé teszi a hatóság számára, hogy először azonosítsa és megértse a problémát, majd megválaszthassa a legmegfelelőbb eszközt annak kezelésére.

A GVH aktív a kartellek felderítésében, ennek kapcsán kiemelendők azok az eredmények, amelyeket az elektronikus adathordozókon tárolt adatokkal kapcsolatos (Forensic IT) eljárással ért el az utóbbi időszakban.

A versenynek nagyobb tere lehet a gáz és a villamos energia kiskereskedelmi piacán, ahol az alternatív szolgáltatókra átváltó fogyasztók aránya egyelőre továbbra is alacsony, különösen a kisvállalkozások és a háztartási fogyasztók körében.

(Napi Gazdaság, 2009. november 25., szerda, 8. oldal)